

Nieuwe bijenkorf op de Schapenweide van het Vondelpark

4 september 2019, Hans Homburg

Na een jaar van voorbereiding lijkt het alsof er een landschappelijke klokkenstoel is gebouwd op de Schapenweide in het Vondelpark, maar het is een bijenkorf met respect en zorg voor de honingbijen die hierin gaan leven.

Toch ook wel een beetje symboliek erbij, dat idee van klokkenluider ten gunste van het welzijn van de honingbijen.

Op 26 juni 2019 werd de nieuwe bijenkorf in gebruik genomen

In de buurt van het ooievaarsnest staat sinds 26 juni 2019 een opvallend nieuwe tweede broedplaats, een stevige constructie met een bijenkorf. En imkeren, dat doen de honingbijen zelf.

Op deze weide hebben tot afgelopen jaar vier bijenkasten gestaan die beheerd werden door een imker. De imker verhuisde naar elders en hiermee verdwenen ook de bijenkasten en werd de mogelijkheid onderzocht om een vernieuwende weg in te slaan. Op initiatief van Nicole de Rop, ecologisch medewerker bij parkbeheer is onderzocht of er een nieuw soort bijenkorf gebouwd kon worden om de honingbij in brede zin te ondersteunen in relatie tot de waardevolle bijdrage die deze sociaal levende bijen van nature leveren, de samenwerking in de natuur. Voor meer biodiversiteit en ecologische verbetering ter plaatse en voor een goede voorlichting aan het publiek over de honingbij.

Veelal wordt een natuurlijk nest door deze intelligente beestjes in holle bomen gemaakt, maar die zijn beperkt voorhanden en dit concept van een hangende korf met beschutting tegen regen of teveel zon is de perfecte verblijfplaats voor een zwerm bijen of bijenkolonie. Zo'n kolonie honingbijen telt tussen de 30.000 en 50.000 exemplaren op het hoogtepunt in de zomer en die wegen dan met elkaar circa 1 kg/10.000 bijen. Zo'n volk honingbijen is altijd in beweging en ontwikkeling, de levenscyclus van deze honingbijen is van nature kort, maximaal gemiddeld een half jaar, afhankelijk van het tijdstip geboorte. De zomerbijen werken heel intensief en halen de herfst met veel moeite en dan eindigt het werk en hun leven meestal na 3 weken. Een nieuwe generatie regelt het doorlopende werk en leven in het nest en jaarlijks gaan de honingbijen in de lente zwermen, de behuizing wordt te klein en nieuwe volken worden met de koningin elders gevormd, te beginnen vaak als zwerm in bomen.

Inplaats van een houten boomhol, nu een nest in een klassieke rieten korf met aangevlochten aanvlieg platform aan de onderzijde, hier wordt de ideale huisvesting voor honingbijen nagebootst. Zonder tussenkomst van de mens regelen deze honingbijen hun eigen leven en welzijn.

Bij het inzamelen van nectar en stuifmeel verzorgen ze gelijk de noodzakelijke bestuiving van bloemen voor henzelf en de mens, maken van de nectar honing voor eigen gebruik en kunnen rustig leven en genieten van wat ze doen, tot ze er rustig bij neervallen met een jonge generatie honingbijen in de korf achterlatend of lekker uitgezwermd.

Honingbijen, imker en honing

Deze drie woorden zijn bijna onlosmakelijk met elkaar verbonden bij heel veel mensen, alsof de honingbijen alleen voor de productie van potjes honing nuttig zijn. Daar kunt u best aan gaan twijfelen als u nadenkt over het doel en het nut van deze gecultiveerde honingbijen.

De honingbij als slaaf voor de mens zou je kunnen schrijven. Deze nieuwe bijenkorf is een stap in de goede richting van eigenwaarde in tegenstelling tot de afgewogen en gedoseerde slavernij inclusief het afnemen van ingezameld voedsel voor de winter, gecompenseerd met eenzijdig suikerwater en hokkerige leefomstandigheden. Naast de aantasting van de gezondheid vanwege gebruikte pesticiden en vervuiling is de algemene gezondheid van bijen niet zo vanzelfsprekend meer, dat kan dus verbeteren. Tijdens het inzamelen van eigen voedsel verzorgt de honingbij structureel de omvangrijke bestuiving van veel soorten gewassen, waaronder ons groene voedsel en fruit. Vervolgens ontnemen we de honingbij alles wat zij zelf nodig heeft in het korte bijenleven: honing, een veilig nest, raten van was, en rust.

Deze nieuwe bijenkorf is niet alleen een goede poging om vooral aan het welzijn van de honingbijen te denken en te doen, het is misschien wel een 'landmark' hoe we met dieren en de natuur omgaan. Een 'landmark' in het Vondelpark die mensen vraagt om na te denken over het geven, samenleven en nemen uit de natuur.

Gelukkig is er een internationale beweging gaande die hier aandacht voor vraagt en in Nederland is dat o.a. de Stichting Smart Beeing die deze sterke bijenkorf heeft gebouwd, een voorbeeld dat elders navolging verdient.

De bijenkorf-constructie in het Vondelpark is ontworpen en gerealiseerd door de Stichting Smart Beeing in opdracht van de gemeente Amsterdam en was op 26 juni 2019 klaar, mooi vakwerk. De volgende dag in gebruik genomen door een volk Nederlandse bijen, een kruising van diverse soorten honingbijen en anders geschreven een Nederlandse bastaard honingbij.

Het leven van de honingbij in het kort

Honingbijen hebben een omsloten nest nodig en vullen deze ruimte met zelfgemaakte stevige gordijnen van zeshoekige cellen, de raten. De raten worden gemaakt van bijenwas, dat wordt verkregen uit klieren onder hun achterlijf. In het stuifmeel zitten stoffen die met de stofwisseling in de honingbij worden omgezet naar bijenwas. Deze wonderlijk gevormde raten worden gebruikt voor de opslag van honing (ingedikte nectar), stuifmeel en als kinderkamer.

De koningin legt vanaf het voorjaar tot in de herfst duizenden eitjes, elk in één cel of raat en na 3 dagen kruipt er uit dat ei een larf dat gevoed wordt door de vrouwelijke werkbijen. Na 6 dagen wordt de dikke larf in de raat opgesloten. Na 12 dagen is de larf veranderd in een pop en daarna in een honingbij en knaagt de raat open en is geboren.

Wanneer er geen nectar en stuifmeel beschikbaar is, zitten de bijen in het nest tussen de raten. In het voorjaar of de zomer wordt een koningin geboren die op bruidsvlucht gaat richting mannetjesbijen, de darren. Wanneer de koningin met verschillende darren heeft gepaard gaat ze terug naar haar volk en gaat ze eitjes leggen.

Uit de bevruchte eitjes komen vrouwelijke bijen, de werksters of een koningin. Eitjes gelegd in een bredere raat worden niet bevrucht, dit worden de mannetjesbijen, de darren. Bijen die in de zomer geboren worden leven een aantal weken, de winterbijen leven enkele maanden.

Honingbijen en wilde bijen

Het houden van bijen wordt al duizenden jaren gedaan, honing en bijenwas waren gewaardeerde producten. De honingbij (*Apis mellifera*) regelt voor een belangrijk deel de bestuiving van onze voedingsgewassen en dat is minder bekend dan je zou verwachten terwijl 30% van de wereldvoedselvoorziening afhankelijk is van het werk van de honingbij.

In relatie tot de biodiversiteit zijn wilde bijen of solitaire bijen ook heel belangrijk. Het zijn overwegend de 'gevoelige' bijen die maar enkele weken leven en vaak afhankelijk zijn van specifieke planten die de nectar en stuifmeel leveren. Planten zijn op hun beurt dan ook afhankelijk van deze solitaire bijen, die effectievere bestuivers blijken te zijn dan honingbijen.

